

MESLEK YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNİN İNTERNET VE SOSYAL AĞLARI KULLANMA BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: MARMARA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Zühal POLAT
Marmara Üniversitesi
Teknik Bilimler MYO
zuhalpolat@marmara.edu.tr

Yrd. Doç. Dr. Necla TEKTAŞ
Bandırma Onyediy Eylül
Üniversitesi
ntektas@bandirma.edu.tr

Doç. Dr. Mehmet TEKTAŞ
Bandırma Onyediy Eylül
Üniversitesi
Denizcilik Fakültesi
mtektas@bandirma.edu.tr

Öğr. Gör. Nuray ÖZ CEVİZ
Marmara Üniversitesi
Teknik Bilimler MYO
nuray.ceviz@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Ali SARIKAŞ
Marmara Üniversitesi
Teknik Bilimler MYO
ali.sarikas@marmara.edu.tr

Arş. Gör. Ayşe YAYLA
Marmara Üniversitesi
Teknik Bilimler MYO
acetinkaya@marmara.edu.tr

Özet

Günümüzde teknolojinin sürekli gelişmesi ve internet kullanımı beraberinde getirdiği yeniliklerle bireyleri meydana gelen değişikliklere uymak durumunda bırakmıştır. Bu gelişmelerle meydana çıkan ve sayısı sürekli artan sosyal ağlar, adeta her bireyi bu duruma kayıtsız kalmamak için zorlamaktadır. Bireyler, akıllı telefonlarında yer alan uygulamalar arasında muhakkak sosyal ağları kullanmakta ve neredeyse her bireyin bir kaç sosyal ağda hesabı bulunmaktadır. Özellikle üniversite gençliğinin, sosyal ağları bir haberleşme biçimi, bilgilenme platformu, her türlü paylaşım (video, fotoğraf, yer, vb.) amacı ile kullandığı görülmektedir. Bu çalışma, 2016 yılında Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda öğrenim gören 322 öğrenciye uygulanan anket sonucunda değerlendirilmiştir. Katılımcıların yaş, cinsiyet ve eğitim durumu gibi demografik özellikleri, internet ve sosyal ağları kullanma durumları ile karşılaştırılmış, elde edilen veriler R paket programı ile istatistik analizleri yapılarak yorumlanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrenciler internete bayan öğrencilerden daha fazla zaman ayırırken, sosyal ağlarda durum tam tersidir. Aynı zamanda bayan öğrencilerin internete daha çok akıllı telefonlar üzerinden bağlandığı da tespit edilmiş olup sosyal ağları da erkek öğrencilerden daha uzun zamandır kullandıkları görülmüştür. Bu durum bayan öğrencilerde internete bağlanırsa bağlanmaz sosyal ağları kontrol etme güdüsünü de tetiklemektedir.

Anahtar Kelimeler: Ön Lisans Öğrencileri, Sosyal Ağlar, Demografik, İnternet, R

Abstract

THE EFFECT OF THE DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS ON USING SKILLS OF INTERNET AND SOCIAL NETWORKS: MARMARA UNIVERSITY SAMPLE

Today, the innovations brought about by the continuous development of technology and the use of the internet, have left the individuals to comply with the changes that are taking place. With these developments and the resulting ever-increasing number of social networks, almost every individual is forced not to remain indifferent to this situation. Individuals definitely use social networks among applications on their smartphones, and almost every individual has an account in several social networks. In particular, university youth seem to use social networks with a form of communication, a platform of information and all kinds of sharing (video, photography, place, etc.). This study was evaluated as a result of a questionnaire applied to 322 students who were studying at Marmara University Vocational School of Technical Sciences in 2016. Participants' demographic characteristics such as age, gender and educational status were compared with those using internet and social networks, and the obtained data were interpreted by statistical analysis with the R package program. According to the findings, while male students spend more time than female students on the internet, the situation is the opposite in social networks. At the same time, it has been found that female students are more connected to the internet via smartphones, and social networks have been used for a longer time than male students. This situation also triggers the motivation in female students to control social networks as soon as connect to internet.

Key Words: Vocational School Students, Social Networks, Demographic, Internet, R

GİRİŞ

Bilişim ve teknoloji alanındaki hızlı gelişmeler, internete ve beraberinde getirdiği uygulamalara erişim olanaklarını arttırmakta ve kullanıcıların sadece bilgisayardan değil cep telefonlarından ve tabletlerinden de her an internete bağlı kalma arzularını tetiklemektedir. Yaygınlaşan internet ve sosyal ağ kullanımı, hayatın her alanında, eğitimden sosyal yaşama, ekonomik durumlardan bürokratik unsurlara, kişisel zevklere ve yer, mekan bilgilerine kadar birçok alanda değişimi ve yenileşmeyi beraberinde getirmiştir. Gün geçtikçe yaygın kullanılan sosyal ağ sitelerine (Facebook, Twitter, Youtube vb.) yenilerinin de (Instagram, Snapchat vb.) eklendiği görülmektedir. Kullanıcıya sundukları farklı olanaklarla özellikle gençler arasında yaygınlaşan bu sitelerin, kendi içinde bile gelişme ve değişme gösterdikleri gözlenmektedir; Facebook sitesinde otomatik video oynatma, Whatsapp uygulamasındaki görüntülü arama, Hangouts uygulamasının Youtube'dan canlı verilebilmesi gibi. Tüm bu gelişmeler aslında sadece gençler değil tüm mobil kullanıcıları ve her yaş grubundan insanın, sosyal medya uygulamalarına özellikle ülkemizde oldukça ilgi göstermesini, oyun, iletişim, bilgi edinme gibi amaçlarını gerçekleştirip, eğitim, ticaret konularında da kendilerini geliştirmelerini hatta bireysel girişimci olmalarına imkan tanımaktadır.

Ülkemizde bireylerin 2016 yılı internet kullanımı TÜİK verileri incelendiğinde %61,2 oranı dikkat çekmekte ve bu verilerin cinsiyet olarak dağılımı incelendiğinde de %70,5 erkek, %51,9 kadın kullanıcı görülmektedir (<http://www.tuik.gov.tr>, 2016). Ülkemizde sosyal medya kullanım alanları incelendiğinde de, vatandaşlarımızın sosyal medyaya oldukça ilgi gösterdiği ve kullanım oranlarının Dünya geneline bakıldığında oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Dünya çapında %92 oranında mobil kullanıcı barındıran Facebook sitesinin ülkemizde de en fazla kullanılan sosyal ağ olduğu görülmektedir (<https://www.socialbakers.com>, 2017). Bu ağları kullanmada 13 yaş sınır olmasına rağmen, maalesef kullanıcı yaşının daha erken dönemlerde olması, dolayısı ile yeni teknolojileri kullanmaya başlama yaşının bu denli düşmesi çocuklar için tehlikeli bir durum da sergilemektedir (Communications, 2008).

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, öğrencilerin sosyal medya ve internette nasıl vakit harcadıklarının ya da ne amaçla kullandıklarını inceleyen birçok çalışma dikkati çekmektedir. Üniversitelerde okuyan öğrencilerin %98,3'ünün interneti yoğun bir şekilde kullandığı ve internetin öğrencilerin sosyal yaşamında büyük bir etken olarak öne çıktığı görülmektedir (Kaya et al., 2015). Özellikle gençler arasında vazgeçilmez bir iletişim aracı olarak ortaya çıkan sosyal ağların, ortaöğretimden de yükseköğretimden de birçok öğrenci tarafından yoğun olarak kullanıldığı görülmektedir. Gülcan vd. de yaptıkları araştırmada öğrencilerin %98,3 sosyal ağlardan en az birine üye olduğu ve yoğun bir şekilde bu siteyi kullandıklarını gözlemlenmiştir (Gülcan, Vurgun, Gürdin, & Akpınar, 2015). Sosyal medyaya ilişkin tutumlarını gösteren bir çalışmada 14-19 yaş arası kullanıcıların diğer gruplardan daha aktif bir şekilde sosyal medyayı kullanmaları ve en az bir sosyal medya sitesinde hesaplarının bulunduğu ve bir saate yakın günlük olarak zaman harcadıkları ortaya konmuştur (Otrar & Arğın, 2014). Farklı bölümlerde okuyan öğrencilere yapılmış çalışmalar da incelendiğinde, Anadolu Üniversitesi ve Mehmet Akif Üniversitesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi alan öğrencilerinin, sosyal ağ kullanım amaçlarını arasında en sık sosyal etkileşim ve iletişim göze çarpmaktadır. Bu çalışmada, kadın ve erkek kullanıcılar arasında sosyal ağları kullanma açısından da farklılık bulunmuştur (Filiz, Osman, Dönmez, & Kurt, 2014).

Türkiye’de en çok kullanılan sosyal ağ sitesi olarak öne çıkan Facebook üzerine yapılan uluslararası bir çalışmada da, bu siteyi kullanan gençlerin en çok arkadaşlık ilişkilerini geliştirmek (%84.78) amacıyla siteye üye oldukları, bu durumu fotoğraf (%35.97) ve eğlence ile etkinliklerin (%25) takip ettiği görülmektedir (Pempek, Yermolayeva, & Calvert, 2009). Göker ve arkadaşları (Göker, Demir, & Doğan, 2010) tarafından yükseköğrenim gören gençler üzerine yapılan bir araştırmada da öğrencilerin %77’sinin Facebook sitesine üyeliğinin bulunduğu görülmüştür. Acılar ve Mersin ise bu oranı kendi çalışmalarında %88,21 olarak görmüştür (Acılar & Mersin, 2015). Facebook üzerinde yabancı öğrencilerin de ortalama haftada 3,6 saat harcadıkları ve bu zamanın kullanıcılara göre geniş bir aralıkta değiştiği görülmekte ve Facebook’un en yaygın kullanılan sosyal ağ sitesi olduğu sonucuna varılmıştır (Yang & Brown, 2013). Ersöz’e göre ise katılımcı öğrencilerin yarıdan fazlası her gün mütemadiyen Facebook kullandığını belirtmiş olup, bu sosyal paylaşım sitesinde kişisel bilgilerini paylaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sitede en fazla paylaşılan özellikler; yaşanılan şehir, cinsiyet, doğum günü, eğitim durumu gibi demografik özellikler ile günlük yaşamını ortaya koyan fotoğraflardır (Ersöz, 2016).

Bu kadar yaygın kullanılan ve gittikçe popülerlik kazanan sosyal ağların dolayısı ile olumsuz özelliklerini ortaya koyan çalışmaların da yapıldığı görülmektedir. Özellikle öğrencilerin internet kullanım zamanları arttıkça kullanım amaçlarında da farklılıklar oluşmakta ve giderek bağımlı hale gelen bu kullanımın bireyler arasında hep etkileşimin sürekli Facebook, Twitter gibi sitelerin üzerinden gerçekleşmesine, bu sitelerde artan arkadaş sayısının realitede bireyleri yalnızlaştırma politikalarına hizmet etmesine sebep olmaktadır. Koç ve Karabatak, yaptıkları çalışmada öğrencilerin %65.52’sinin sosyal ağları faydalı bir şekilde kullanılmadığını belirtmişlerdir. Hatta öğrencilerin %33.79’u sosyal ağların popüleritesini zamanla kaybedeceğini düşünmektedir. Öğrenciler çevrelerini sosyal ağları kullanarak genişletirken, istenmeyen bazı sakıncalı durumlarla da (uygunsuz videolar ya da fotoğraflar, istenmeyen arkadaşlıklar gibi) karşı karşıya kalabilmektedirler (Koç & Karabatak, 2011). Cinsiyet açısından karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmalarda farklılıklar göze çarpmaktadır. Örneğin kişiler arası etkileşim açısından yapılan çalışmalarda erkeklerin bayan kullanıcılara göre sosyal medyayı daha çok kullandıkları görülürken (Eren, 2014), genel olarak bayan kullanıcıların son yıllarda arttığı tespit edilmiştir (<https://www.socialbakers.com>, 2017). Sosyal ağlar o kadar çok yaygınlaşmıştır ki, yapılan bazı çalışmalarda bireylerin sosyal, ekonomik, demografik, eğitim gibi durumları, bu sitelerin kullanımında herhangi bir değişikliğe neden olmamaktadır. Hatta okudukları bölüm ya da sınıf, akademik başarıları gibi değişkenler bile farklılık göstermemektedir (Öztürk & Akgün, 2013). Ülkemizde devlet ya da vakıf üniversitesinde okumanın internet kullanımı ve sosyal ağları kullanma durumları üzerine yapılan çalışmalara bakıldığında ise, devlet üniversitelerinde okuyanların %89’unun, vakıf üniversitelerinde okuyanların ise %89,4’ünün herhangi bir sosyal paylaşım sitesinde hesabının bulunduğu görülmekte ve büyük çoğunluğun bu sitelere mobil bağlantı yaptığı görülmektedir. Mobil bağlantı açısından vakıf üniversitelerinde okuyan öğrencilerin internet kullanım oranları daha fazla olup, bu durumun internet paketleri alımları ve sosyo-ekonomik durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir (Akyazı & Ünal, 2013). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinde okuyan Ziraat Fakültesi öğrencileri üzerine yapılan bir araştırmada öğrencilerin tamamının interneti yoğun olarak kullandığı ve haftada yaklaşık 12 saat sosyal medyada zaman harcamadıkları, bu durumun da internette geçirdikleri zamanın büyük bir kısmını

oluşturduğu görülmüştür (Şahin, Kaynakçı, & Aytıp, 2016). Bu çalışmada, Marmara Üniversitesi'nde Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda okuyan önlisans öğrencilerinin, internet ve sosyal ağları kullanma durumlarının demografik özelliklerine göre nasıl değişkenlik gösterdiği analiz edilmiştir.

YÖNTEM

Bu araştırma, İstanbul ili Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin demografik özellikleri ile internet ve sosyal ağları kullanma becerilerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerle gönüllülük esasına göre yapılmıştır. Araştırmaya 322 öğrenci katılmıştır. Ankete katılan 322 öğrencinin yaptığı anketten 191 kadın, 113 erkek olmak üzere toplamda 304'ünün eksiksiz yanıt vermesi üzerine sadece bu öğrenciler için çalışma değerlendirilmiştir. Demografik özellikleri ile internet ve sosyal ağları kullanma becerilerini ortaya koyan sorular sorularak, verdikleri cevaplar Tukey HSD ile R istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiş ve yorumlanmıştır (Team, 2005).

BULGULAR

Metodoloji

Araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirlik katsayısını belirlemek için güvenilirlik analizi yapılmış ve çok kullanılan bir yöntem olan Cronbach Alfa katsayısına bakılmıştır. Cronbach Alfa katsayısı "0,94" olarak tespit edilmiştir. Güvenilirlik katsayısının 0,80-1,00 arasında olması ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir (Alpar, 2010). Ölçeğin güvenilirlik katsayısının 0,94 olması araştırmanın yüksek güvenilirliğe sahip olduğunu göstermektedir. İnternet ve sosyal ağları kullanma becerilerinin demografik özelliklerden nasıl etkilendiğini ortaya koymak için tek yönlü ANOVA testi ve Tukey HSD çoklu karşılaştırma testinden yararlanılmıştır.

Toplanan verilerin tanımlayıcı istatistikleri yapılarak araştırma sorularının yanıtları incelenmiştir.

Araştırmanın Bulguları

Uygulanan anket sonuçlarına ilişkin veriler, toplam 322 kişiye uygulanan ve 304 kişiden elde edilen verilerin yanıtlarını ve yorumlarını içermektedir. Anket katılımcılarının % 62,8'i erkek, %37,2'i kadındır.

Anket sorularının her biri katılımcıların cinsiyet, yaş ve eğitim durumu değişkenleri ile değerlendirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Tukey HSD analizi için değişken ve alt boyutlarının sonuç matrisi

D1			D4 ~ D1 p < 0.001 Tukey: 2-1	p = 0.013 Tukey: 2-1	p = 0.016 Tukey: 2-1	p < 0.001 Tukey: 1-2	p < 0.001 Tukey: 2-1	Anlamlılık ve farklılık yoktur.	Anlamlılık ve farklılık yoktur.
	D2		Anlamlılık ve farklılık yoktur.	p = 0.028 Tukey: 3-1, 3-2	p < 0.001 Tukey: 2-1, 3-1, 4-1	p < 0.001 Tukey: 2-1, 3-1, 4-1	p < 0.001 Tukey: 2-1, 3-1, 4-2, 4-3	p < 0.001 Tukey: 2-1, 3-1, 4-2	p < 0.001 Tukey: 2-1, 3-1, 4-3
		D3	p < 0.001 Tukey: 2-1	p = 0.05 Tukey: 1-2	p < 0.05 Tukey: 1-2	p < 0.01 Tukey: 1-2	p < 0.05 Tukey: 2-1	Anlamlılık ve farklılık yoktur.	p = 0.002 Tukey: 1-2
D1 ~ D4 p < 0.001 Tukey: 4-1, 4-2, 5-1, 5-2	p = 0.011 Tukey: 2-1	p < 0.001 Tukey: 3-1, 4-1, 3-2, 4-2, 5-4	D4						
p = 0.013 Tukey: 2-1	p = 0.028 Tukey: 3-1, 3-2	p < 0.05 Tukey: 2-1		D5					
p < 0.001 Tukey: 3-24-1, 4-3	p < 0.001 Tukey: 4-1, 4-2, 4-3	p < 0.05 Tukey: 3-1, 4-2, 4-3			D6				
p < 0.001 Tukey: 5-3, 5-4	p = 0.032 Tukey: 5-1	p < 0.01 Tukey: 5-3, 5-4				D7			
p < 0.001 Tukey: 3-1, 3-2	Anlamlılık ve farklılık yoktur.	Anlamlılık ve farklılık yoktur.					D8		
p < 0.001 Tukey: 5-4	Anlamlılık ve farklılık yoktur.	p < 0.01 Tukey: 5-4						D9	
Anlamlılık ve farklılık yoktur.	p < 0.01 Tukey: 5-3	p < 0.001 Tukey: 3-2, 5-2, 4-3, 5-4							D10

Tablo 2. Tukey HSD testinin anlaşılabilmesi için değişkenleri ve alt boyutlarını tanımlayan çizelge.

Değişkenler	Alt Boyutlar	Frekans (%)
(D1) Cinsiyet	(1) Kadın	63
	(2) Erkek	37
(D2) Yaş	(1) 16 – 18	10
	(2) 19 – 21	47
	(3) 22 – 24	35
	(4) 25 ve üstü	8
(D3) Eğitim Durumu	(1) Öğrenim görmekte	69
	(2) Mezun	31
(D4) İnternete Ayrılan Zaman	(1) 1 saat veya daha az	13
	(2) 2 - 6 saat	58
	(3) 7 - 11 saat	8
	(4) 12 - 16 saat	12
	(5) 17 saat ve üzeri	9
(D5) İnternete Bağlanmak için Kullanılan Cihaz	(1) Bilgisayar	31
	(2) Cep telefonu	66
	(3) Diğer	3
(D6) İnternete Ayrılan Zamanın Sosyal Ağ- Paylaşım Siteleri için Kullanılan Kısmı	(1) Az bir zaman dilimini	10
	(2) Hemen hemen yarısını	25
	(3) Yarısından fazlasını	16
	(4) Hemen hemen hepsini	49
(D7) Sosyal Ağların Ne Kadar Zamandır Kullanıldığı	(1) 0 - 6 ay	5
	(2) 6 - 12 ay	7
	(3) 1 - 2 yıl	8
	(4) 2 - 4 yıl	16
	(5) 5 yıl ve üzeri	64
(D8) İnternete Bağlanıldığında İlk Olarak Sosyal Ağların Kontrol Edilmesi	(1) Her zaman	78
	(2) Ara sıra	14
	(3) Nadiren	8
(D9) Aktif Olarak Kullanılan Sosyal Ağ- Paylaşım Site veya Sitelerini Ziyaret Etme Sıklığı	(1) Haftada 1 kez veya 1'den az	4
	(2) Haftada 2 veya 3 kez	10
	(3) Günde 1 veya 2 kez	10
	(4) 1 günde birçok kez	64
	(5) Her zaman çevrimiçi	12
(D10) Sosyal Ağlarda Geçirilen Günlük Ortalama Zaman	(1) 30 dk. veya daha az	6
	(2) Yaklaşık 1 saat	10
	(3) 1 - 2 saat	12
	(4) 2 - 3 saat	23
	(5) 4 saat ve üzeri	49

Katılımcıların cinsiyeti ile internete ayırdıkları zaman arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 17 saat ve üzeri zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 1 saat veya daha az ve 2 ila 6 saat zaman ayıran iki grubun ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ancak, Tukey HSD testine göre, 17 saat ve üzeri zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 7 ila 11 saat ve 12 ila 16 saat zaman ayıran grupların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Ayrıca, 12 ila 16 saat zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 1 saat veya daha az ve 2 ila 6 saat zaman ayıran iki grubun ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ancak, Tukey HSD testine göre, 12 ila 16 saat zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 7 ila 11 saat ve 17 saat ve üzeri zaman ayıran grupların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur.

Ortalama farkın pozitif olması erkeklerin internette kadınlardan daha fazla zaman ayırdıkları sonucunu doğurmaktadır [$p<0.001$; grupların ortalama farkı (erkek-kadın)= 0.885].

Katılımcıların yaşı ile internete ayırdıkları zaman arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 2 ila 6 saat zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 1 saat veya daha az zaman ayıran grubun ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, Tukey HSD testine göre, 2 ila 6 saat zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 7 ila 11 saat, 12 ila 16 saat ve 17 saat ve üzeri zaman ayıran grupların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Ayrıca, katılımcıların yaş gruplarının ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların eğitim durumu ile internete ayırdıkları zaman arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 7 ila 11 saat ve 12 ila 16 saat zaman ayıran grupların ortalama puanları ile 2 ila 6 saat ve 1 saat veya daha az zaman ayıran grupların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ayrıca 17 saat ve üzeri zaman ayıran grubun ortalama puanı ile 12 ila 16 saat zaman ayıran grubun ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Buna ek olarak, katılımcıların eğitim durumlarına göre oluşturulan iki gruptan mezun olanların ortalama puanı ile öğrenim görmekte olanların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p < 0.001$).

Katılımcıların cinsiyeti ile internete bağlanırken kullandıkları cihaz türü arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; cep telefonu kullanan katılımcıların ortalama puanı ile bilgisayar kullanan katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalama farkın negatif olması kadınların internete bağlanırken erkeklere göre daha çok cep telefonu kullandığını göstermektedir [$p<0.05$; grupların ortalama farkı (erkek-kadın)= -0.136].

Katılımcıların yaşı ile internete bağlanırken kullandıkları cihaz türü arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; bilgisayar ve cep telefonu dışındaki diğer cihazları kullanan katılımcıların ortalama puanı ile cep telefonu ve bilgisayar kullanan katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, katılımcıların yaş gruplarının ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların eğitim durumu ile internete bağlanırken kullandıkları cihaz türü arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; cep telefonu kullanan katılımcıların ortalama puanı ile bilgisayar kullanan katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Bu sonuçta, cep telefonu kullanım oranının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ancak, Tukey HSD testine göre, diğer cihazları kullanan katılımcıların ortalama puanı ile cep telefonu ve bilgisayar kullanan katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Öğrenim görmekte olan katılımcıların ortalama puanları ile mezun katılımcıların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0.05$).

Katılımcıların cinsiyeti ile internete ayırdıkları zamanın ne kadarlık kısmını sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirdikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; sosyal ağ-paylaşım sitelerine ayrılan zamanın “hemen hemen hepsi” kategorisinin ortalama puanı ile “yarısından fazlası” kategorisinin ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ayrıca, “yarısından fazlası” kategorisinin ortalama puanı ile “hemen hemen yarısı” kategorisinin ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Diğer kategorilerin ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalama farkın negatif olması kadınların erkeklere göre internete ayırdıkları zamanın daha çok hemen hemen hepsini veya yarısından fazlasını sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirdiklerini göstermektedir [$p<0.05$; grupların ortalama farkı (erkek-kadın)= -0.302].

Katılımcıların yaşı ile internete ayırdıkları zamanın ne kadarlık kısmını sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirdikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; “hemen hemen hepsi” kategorisinin ortalama puanı ile “yarısından fazlası”, “hemen hemen yarısı” ve “az bir zaman dilimi” kategorilerinin ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Diğer kategorilerin ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Ayrıca, 25 yaş ve üstü, 22-24 yaş ve 19-21 yaş aralıklarındaki gruba giren katılımcıların ortalama puanları ile 16-18 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$).

Katılımcıların eğitim durumu ile internete ayırdıkları zamanın ne kadarlık kısmını sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirdikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; öğrenim görmekte olan katılımcıların ortalama puanı ile mezun katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Ayrıca, internete ayrılan zamanın yarısından fazlasını sosyal ağ – paylaşım sitelerine ayıran katılımcıların ortalama puanları ile az bir zaman dilimini ayıran katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). Buna ek olarak, internete ayrılan zamanın hemen hemen hepsini sosyal ağ – paylaşım sitelerine ayıran katılımcıların ortalama puanları ile hemen hemen yarısını ve yarısından fazlasını ayıran katılımcıların ortalama puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).

Katılımcıların cinsiyeti ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini ne kadar zamandır kullandıkları ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 5 yıl ve üzeri zamandır kullanan katılımcıların ortalama puanı ile 2 ila 4 yıldır kullanan katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.01$). Diğer kategorilerin ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$). Erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalama farkın negatif olması kadınların erkeklere göre daha uzun zamandır sosyal ağ-paylaşım sitelerini kullandıklarını göstermektedir [$p<0.001$; grupların ortalama farkı (erkek-kadın)= - 0.476].

Katılımcıların yaşı ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini ne kadar zamandır kullandıkları ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 25 yaş ve üstü, 22-24 yaş ve 19-21 yaş aralıklarındaki gruba giren katılımcıların ortalama puanları ile 16-18 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$).

Katılımcıların eğitim durumu ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini ne kadar zamandır kullandıkları ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; öğrenim görmekte olan katılımcıların ortalama puanları ile mezun olan katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). Ayrıca, 5 yıldan fazla süredir sosyal ağ-paylaşım sitelerini kullanan katılımcıların ortalama puanları ile 1 ila 2 yıldır ve 2 ila 4 yıldır kullanan katılımcıların ortalama puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$).

Katılımcıların cinsiyeti ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini internete bağlanır bağlanmaz ilk olarak kontrol edip etmedikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; “Nadiren” kontrol eden katılımcıların ortalama puanı ile “ara sıra” ve “her zaman” kontrol eden katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0.05$). Özellikle “nadiren” kontrol eden ile “her zaman” kontrol eden katılımcılar arasında çok anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p=0.001$). Ayrıca, erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ortalama farkın pozitif olması erkeklerin kadınlara göre daha az sıklıkla sosyal ağ-paylaşım sitelerini internete bağlanır bağlanmaz kontrol ettiklerini göstermektedir [$p<0.001$; grupların ortalama farkı (erkek-kadın)= 0.363].

Katılımcıların yaşı ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini internete bağlanır bağlanmaz ilk olarak kontrol edip etmedikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 19-21 yaş ve 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanları ile 16-18 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ayrıca, 25 yaş ve üstü katılımcıların ortalama puanı ile 19-21 yaş ve 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$).

Katılımcıların eğitim durumu ile sosyal ağ-paylaşım sitelerini internete bağlanır bağlanmaz ilk olarak kontrol edip etmedikleri ile ilgili değişken arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; mezun olan katılımcıların ortalama puanları ile öğrenim görmekte olan katılımcıların ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).

Katılımcıların cinsiyeti ile kullanılan sosyal ağ-paylaşım sitelerini ziyaret etme sıklığı arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; “her zaman çevrimiçi” olan katılımcıların ortalama puanı ile “1 günde birçok kez” ziyaret eden katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$). Ancak, erkeklerin ortalama puanı ile kadınların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların yaşı ile kullanılan sosyal ağ-paylaşım sitelerini ziyaret etme sıklığı arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 19-21 yaş ve 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanları ile 16-18 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (sırasıyla $p<0.001$ ve $p<0.01$). Bu iki yaş aralığındaki gruplar 16-18 yaş aralığındaki gruba nazaran sosyal ağ-paylaşım sitelerini daha sık ziyaret etmektedirler. Ayrıca, 25 yaş ve üstü katılımcıların ortalama puanı ile 19-21 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$). 19-21 yaş aralığındaki katılımcıların, 25 yaş ve üstü katılımcılara nazaran sosyal ağ-paylaşım sitelerini daha sık ziyaret ettikleri sonucu elde edilmiştir.

Katılımcıların eğitim durumu ile kullanılan sosyal ağ-paylaşım sitelerini ziyaret etme sıklığı arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; “her zaman çevrimiçi” zaman sıklığı değişkeni ile “1 günde birçok kez” değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). “her zaman çevrimiçi” değişkeninin “1 günde birçok kez” değişkenine nazaran daha çok tercih edilen zaman sıklığı olduğu görülmüştür.

Katılımcıların cinsiyeti ile sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirilen zamanın uzunluğu arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Katılımcıların yaşı ile sosyal ağ-paylaşım sitelerinde günlük geçirilen zamanın uzunluğu arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; 19-21 yaş ve 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanları ile 16-18 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur (sırasıyla $p<0.01$ ve $p<0.001$). Bu iki yaş aralığındaki gruplar 16-18 yaş aralığındaki gruba nazaran sosyal ağ-paylaşım sitelerinde daha fazla zaman harcamaktadırlar. Ayrıca, 25 yaş ve üstü katılımcıların ortalama puanı ile 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). 22-24 yaş aralığındaki katılımcıların, 25 yaş ve üstü katılımcılara nazaran sosyal ağ-paylaşım sitelerinde daha fazla zaman harcadıkları sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, 4 saat ve üzeri harcanan zaman ile 1 ila 2 saat harcanan zaman dilimleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). 4 saat ve üzeri harcanan zaman daha fazla tercih edilen değişken olup dikkat çekici bir sonuç doğurmuştur.

Katılımcıların eğitim durumu ile sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirilen zamanın uzunluğu arasındaki ilişki Tukey HSD Çoklu Karşılaştırma testi ile incelendiğinde; halen üniversitede okumakta olan katılımcıların ortalama puanları ile ön lisans mezunu katılımcıların ortalama puanı arasında da anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.01$). Ayrıca, 1 ila 2 saat ve 4 saatten fazla zaman geçirenler ile yaklaşık 1 saat zaman geçiren katılımcılar arasında; 2 ila 3 saat zaman geçirenler ile 1 ila 2 saat zaman geçiren katılımcılar arasında; 4 saat ve üzeri zaman geçirenler ile 2 ila 3 saat zaman geçiren katılımcılar arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.001$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma ile Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulunda önlisans düzeyinde öğrenim gören ya da ilgili üniversitesinin meslek yüksekokulu bölümlerinden mezun olmuş olan bireylerin internet ve sosyal medya kullanım bilgilerinin, bireylerin demografik özellikleri arasındaki etki araştırılmıştır. Katılımcılara veri toplama aracı olan anketin birinci bölümünde yer alan demografik bilgileri ile ikinci bölümde yer alan internet ve sosyal medya kullanım düzeylerini belirlemeye yönelik sorular R istatistik programlama dili ile analiz edilmiş ve değerlendirilmiştir. Tüm yanıtlara frekans, t-test ve ANOVA ve Tukey HSD analiz yöntemi uygulanmıştır.

Anket 322 katılımcıya uygulanmış olmasına rağmen 304 adeti analize alınmıştır. Araştırma sonucunda önlisans öğrencilerinin internet ve sosyal ağları kullanma becerilerinin gelişmiş ve etkin olduğu ve çeşitli sebeplerle, gelişmiş teknoloji ve hayatın her alanında etkin olan sosyal ağların cinsiyet farkı gözetmeksizin tüm bireyler tarafından çokça kullanıldığı görülmektedir. Yalnız internet kullanımında erkek öğrenciler daha etkin iken, internete bağlandığımızda kullandığımız bir yazılım olarak sosyal ağların daha çok bayan öğrenciler tarafından etkin olarak kullanılması dikkat çekicidir. Bayan öğrencilerin bu bağlamda kullandıkları cihaz olarak akıllı telefonları tercih ettikleri görülmekte ve söz konusu sosyal ağlara erkeklerden daha eğilimli oldukları da daha uzun zamandır kullanmalarından çıkarılabilmektedir. Tabi dolayısı ile bu durum bayan öğrencilerde internete bağlanır bağlanmaz sosyal ağları kontrol etme güdüsünü de tetiklemektedir.

Araştırma sonucu değerlendirildiğinde, interneti kullanan bireylerde 6 saate kadar gruplar ile 11 saat ve üzerinde internette vakit geçiren öğrenciler arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. İnternet kullanımı açısından bu durumun erkekler tarafından daha etkin olarak gerçekleştirilmesi fakat söz konusu bayan öğrenciler olduğunda bu durumun sosyal medya kullanımına dönmesi, erkeklerin internette sosyal medyadansa başka mecralarda vakit geçirdiğinin göstergesidir. Sosyal ağlar dışındaki uygulama ve internet sayfaları (oyunlar, gazete vb.) erkeklerin daha çok dikkatini çekmektedir denebilir. Bu durumun yaş bağlamında incelendiğinde herhangi bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Kadınların ise erkeklere göre internete ayırdıkları zamanın daha çok ve hemen hemen hepsini veya yarısından fazlasını sosyal ağ-paylaşım sitelerinde geçirdiklerini tespit edilmiştir. Anket katılımcıların eğitim durumlarına göre internet kullanım becerilerine bakıldığında ise mezun olanların ortalama puanı ile öğrenim görmekte olanların ortalama puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre mezun öğrencilerin interneti kullanma becerileri daha yüksektir. Bu durumun katılımcıların eğitim-öğretim hayatlarının ardından iş hayatına atılma süreçlerinde gerek genel-popüler kültürlerini geliştirme, gerek son yıllarda oldukça yaygınlaşan online eğitimleri kullanma, gerekse de iş siteleri, iş geliştirme siteleri vb. yerlerde daha fazla vakit harcamaya eğilimli olmalarından kaynaklandığı söylenebilir.

Son yıllarda gerek dünyada, gerek ülkemizde akıllı cihazların kullanımının son derece arttığı ve hayatın vazgeçilmez bir parçası haline geldiği görülmektedir. Yaygınlaşan tablet bilgisayarlar ve neredeyse elimiz-kolumuz haline gelen akıllı telefonlar her bireyin hayatında oldukça önemli bir yer edinmiştir. Üniversitelerde de eğitim gören

bireylerin bu teknoloji ve cihazları etkin kullanmaları ve bu konudaki gelişmeleri ve değişimleri yakından takip etmeleri dikkat çekicidir. Neticede, hem bayan hem de erkek öğrenciler bu ellerinde her an taşıdıkları teknolojiyi sosyal ağ ve internet kullanımı açısından kullanmaları kaçınılmazdır. Fakat erkekler internet kullanımı açısından bilgisayar, tablet gibi cihazları bayanlara göre daha fazla tercih etmekte, bayanlar ise yanlarından ayrılmayan akıllı telefonlardan bu ihtiyaçlarını gidermektedirler. Bu durum bireylerin öğrenim hayatlarının bitmesi ve iş hayatına atılmaları ile bilgisayardan internete bağlanma olarak artış göstermektedir. Bu durumun bireylerin iş hayatında genellikle masaüstü bilgisayarlarda çalışması ve dolayısı ile uzun mesai saatleri içerisinde bu ihtiyaçlarını da gidermelerinden kaynaklandığı öngörülebilir.

Sosyal ağ kullanım ve becerilerinin erken yaşlarda kazanılmaya başlanması, kaçınılmazdır ki merak unsuru ile beraber bu ortamların daha küçük yaşlarda daha fazla zaman harcanmasına sebebiyet vermektedir. Çoğu sosyal ağ sitesinde yaş sınırlaması olmasına rağmen (+18) bireylerin yaşlarını sanal ortamlarda yükselterek bu siteleri ve uygulamaları kullandıkları bilinmektedir. Araştırmamızda da 16-18 yaş aralığındaki öğrencilerin, söz konusu sosyal ağları diğer yaş gruplarına göre daha fazla kullandıkları görülmektedir. Bu yaş grubu internetteki zamanının yarısından fazlasını sosyal ağlarda geçirmektedir. Özellikle üniversiteye yeni başlayan bu yaş grubundaki bireylerin, kendisine çevre yapma, arkadaş edinme, tanınma vb. unsurlar dolayısı ile sosyal ağlarda bu denli fazla vakit geçirdiği düşünülmektedir. Sınıf düzeyi, yaş hatta mezuniyet ile beraber bu durum azalma göstermektedir.

2000li yıllarla birlikte hayatımızda giren sosyal ağların zamanla kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir. Özellikle ülkemizde artan akıllı telefon kullanımı ile sosyal paylaşım sitelerinin uzun zamandır kullanıldığı bilinmektedir. Araştırmamıza katılan öğrencilerin sosyal ağları kullanma süreleri incelendiğinde de, özellikle bayan öğrencilerin daha uzun zamandır sosyal ağları kullandığı görülmektedir. Katılımcıların çoğu (%64) 5 yıldan fazla süredir sosyal ağlarda hesap sahibidir. Tabi ki 16-18 yaş grubu bu ipi de göğüslemektedir ve katılımcılar üniversite yıllarında bu hesaplara sahip olmayı daha fazla tercih etmektedirler. Bireylerin bu denli fazla kullanma eğilimleri beraberinde bu sosyal ağlarda sürekli aktif olma isteğini de tetiklemekte, kendileri tarafından yapılan ya da ağlarında bulunan bireylerin yaptıkları paylaşımların durumunu merak etme güdüsünü de beraberinde getirmektedir. Bu açıdan araştırmamızın sonuçlarına göre, sosyal ağlarda daha fazla vakit geçiren kadın katılımcıların, internete bağlanır bağlanmaz sosyal ağ hesaplarını da ilk olarak kontrol eden grup olarak öne çıkması şaşırtıcı değildir. Kadın katılımcılar aktif oldukları bu mecrada merak unsuru ile birlikte daha fazla kontrol mekanizmalarını çalıştırmaktadırlar. Erkek katılımcılar ise bu davranışı bayanlar kadar sergilememektedir. Yaş açısından bu durum değerlendirilir ise, yine erken gençlik grubunun bu konuda daha aktif olduğu tespit edilmiştir. 19-21 yaş grubundaki öğrencilerin sosyal ağ paylaşım sitelerini ziyaret etme sıklığı diğer gruplara göre yüksektir. Ayrıca öğrencilik yıllarında bireyler her zaman çevrimiçi kalmayı tercih etmektedirler. Dolayısı ile sosyal ağlarda harcanan zamanın da hiç azımsanmayacak kadar çok olması kaçınılmazdır ve araştırmamızda dikkat çekici bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır.

Sonuç olarak, yapılan araştırma ve bulgular değerlendirildiğinde, önlisans öğrencilerin demografik özellikleri açısından internet ve sosyal ağları kullanma becerileri değerlendirildiğinde, özellikle öğrenim hayatı devam eden bireylerde tanınma, tanıtma,

merak vb. davranış eğilimleri ile birlikte, sosyal ağ ve internet kullanımının da yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir. Gençler, artık her türlü haberleşme ihtiyaçları sosyal ağlar üzerinden yapmakta, akıllı telefon ve cihazların kullanımının artması ile birlikte arama, aranma durumlarından çok sosyal ağlar üzerinden haberleşme becerilerinin geliştiği görülmektedir. Bu araştırma, gelişen teknoloji ile birlikte öğrencilerin becerilerinin ne düzeyde değiştiği göstermeye çalışmış, mezuniyet ile birlikte değişen sosyal ağ ve internet kullanım davranış ve becerilerinin nasıl değiştiğini ortaya koymuştur. Başka kurumlar ve öğrenci gruplarına yapılacak uygulamalarla kıyaslama ve değişen durumlar karşısında geliştirilebilecek sorular ile başka çalışmalara ışık tutabilir.

KAYNAKLAR

- Acılar, Ali, & Mersin, Sevinç. (2015). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanımı İle Mahremiyet Kaygısı Arasındaki İlişki. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi* 14(54), 103-114.
- Akyazı, Erhan, & Ünal, Akyazı Tutgun. (2013). İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Amaç, Benimseme, Yalnızlık Düzeyi İlişkisi Bağlamında Sosyal Ağları Kullanımı. *Global Media Journal Turkish Edition*, 3(6), 1-24.
- Alpar, Reha. (2010). *Spor, Sağlık Ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik Ve Geçerlik-Güvenirlilik*: Detay Yayıncılık.
- Communications, Ofcom Office Of. (2008). Social Networking: A Quantitative And Qualitative Research Report Into Attitudes, Behaviours And Use. UK.
- Eren, Esra Şişman. (2014). Sosyal Medya Kullanım Amaçları Ölçeğinin Geliştirilmesi Ve Bazı Kişisel Değişkenlere Göre İncelenmesi Developing Social Media Use Purposes Scale And Examining Based On Some Personal Variables. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(4).
- Ersöz, Aysel Günindi. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Facebook Kullanma Alışkanlıkları: Sosyoloji Bölümü Öğrencileri Örneği. *Sosyoloji Konferansları*(53), 303-326.
- Filiz, Ozan, Osman, Erol, Dönmez, Fevzi İnan, & Kurt, Adile Aşkın. (2014). BÖTE Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Ağ Siteleri Kullanım Amaçları İle İnternet Bağımlılıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Journal Of Instructional Technologies & Teacher Education*, 3(2).
- Göker, Göksel, Demir, Mustafa, & Doğan, Adem. (2010). Ağ Toplumunda Sosyalleşme Ve Paylaşım: Facebook Üzerine Ampirik Bir Araştırma. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 5(2), 4C0035.
- Gülcan, Zehra, Vurgun, Şanser, Gürdin, Bahar, & Akpınar, G Müge. (2015). Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Ve Sosyal Ağlar: Nazilli, Atça Ve Kuyucak Meslek Yüksekokullarının Karşılaştırması. *Colleges*, 164.
- <http://www.tuik.gov.tr>. (2016). Türkiye Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı. Retrieved 21/2/2017, 2017
- <https://www.socialbakers.com>. (2017). Social Marketing Report Turkey January 2017. Retrieved 22/2/2017, 2017
- Kaya, Hatice, Turan, Nuray, Hasoğlu, Özgem, Güre, Özge, Arslanova, Ettibar, & Elmas, Gülay. (2015). Hemşirelik Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Ağ Sitelerini Kullanma Amacı İle İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 1(40).
- Koç, M, & Karabatak, M. (2011). *Sosyal Ağların Öğrenciler Üzerindeki Etkisinin Veri Madenciliği Kullanılarak İncelenmesi*. Paper Presented At The 5th International Computer & Instructional Technologies Symposium.
- Otrar, Mustafa, & Argın, Ferhat Süleyman. (2014). Öğrencilerin Sosyal Medyaya İlişkin Tutumlarının Kullanım Alışkanlıkları Bağlamında İncelenmesi. *Journal Of Research In Education And Teaching*, 3(3), 1-13.
- Öztürk, Müslüm, & Akgün, Özcan Erkan. (2013). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Paylaşım Siteleriyle İlgili Görüşlerinin Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi.
- Pempek, Tiffany A, Yermolayeva, Yevdokiya A, & Calvert, Sandra L. (2009). College Students' Social Networking Experiences On Facebook. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 30(3), 227-238.
- Şahin, Ahmet, Kaynakçı, Cevahir, & Aytıp, Yeşim. (2016). Ziraat Fakültesi Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Alışkanlıklarının Belirlenmesi. *JOTAF/Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, 13(2).

- Team, RDC. (2005). R: A Language And Environment For Statistical Computing, R Foundation For Statistical Computing, Vienna, Austria, 2008: ISBN 3-900051-07-0.
- Yang, Chia-Chen, & Brown, B Bradford. (2013). Motives For Using Facebook, Patterns Of Facebook Activities, And Late Adolescents' Social Adjustment To College. *Journal Of Youth And Adolescence*, 42(3), 403-416.